

Oorlog en hypocrisie: een repliek

Jan Matthieu

Een reactie op Oorlog en hypocrisie van Ludo De Brabander

Men kan in enkele paragrafen verkondigen wat boekwerken zou vergen om te weerleggen;

Ludo De Brabander begint met een op het eerste gezicht evidente vaststelling over het niet bestaan van een echt 'propere' oorlog. Inderdaad, oorlogen zijn nooit 'proper'. De bommen worden wel degelijk alsmaar preciezer, maar perfectie is, misschien gelukkig maar, niet van deze wereld. Het aantal soldaten dat bijvoorbeeld valt door 'friendly fire' is proportioneel nog nooit zo hoog geweest. Anderzijds sneuvelen er in deze oorlog aan beide zijden veel minder dan in 1991.

Stijgt het aantal burgerslachtoffers angstwekkend? De cynische waarheid is dat er voorlopig nog nooit zo weinig burgerslachtoffers zijn gevallen bij het vechtend veroveren van zo grote steden op zo korte tijd. De verhouding tussen burgerslachtoffers en militaire slachtoffers daarentegen is vandaag veel groter dan bijvoorbeeld in de tweede wereldoorlog, omdat er tegenwoordig véél minder *militaire* slachtoffers zijn, terwijl het aantal burgerslachtoffers ook veel lager ligt, maar de *verhouding* tussen beide nu helemaal anders ligt, dank zij de nieuwe technologie en manier van vechten.

Dit heeft als 'voordeel' dat er dus nu veel minder slachtoffers vallen dan vijftig-zestig jaar geleden. Het heeft als enorm nadeel dat een oorlog stilaan meer aanvaardbaar begint te worden bij 'de publieke opinie'. Uit een enquête in Time Magazine van begin april 2003 bleek dat de bereidheid om een oorlog te 'verdragen' verminderde met het stijgend aantal slachtoffers, maar dat er al meer dan 5000 doden dienen te vallen vooraleer de Amerikaanse publieke opinie 'eerder tegen de oorlog begint te zijn'. De drempel om aan een gewapend conflict te beginnen is dus verlaagd. De cynische paradoxale waarheid is dan ook dat, om oorlogen te vermijden, er beter meer slachtoffers vallen.

Wat betreft de bevoorrading van de getroffen bevolking, ook hierover doen wilde verhalen de ronde. Tijdens de oorlog in Afghanistan bijvoorbeeld voorspelden heel wat ongeruste ngo's massale hoeveelheden mensen die van honger zouden omkomen, als de bombardementen op Mazar-i-Sharif en andere Afghaanse steden zouden blijven voortduren. De waarheid was dat de voedselvoorraden aan de grenzen geblokkeerd werden door de taliban, die de bevolking van voornamelijk Centraal Afghanistan op die manier gijzelden. Als daar massaal doden zouden vallen was dat niet zo'n probleem: het waren toch maar Hazara's en Oezbeken. Alleen een snelle doorbraak en verovering van de grensstreek met Oezbekistan kon toen een ramp vermijden. En dat is wat toen ook gebeurd is. Op dat moment was het vragen om stopzetting van 'de bombardementen' het slechtste wat men voor de Afghaanse bevolking kon doen. Cynische waarheid nummer twee. In Irak is de bevolking door het regime vooruitziend voorzien van een rantsoen voor drie maanden met de hoogstnodige voedingsmiddelen. Grootste probleem op enkele plaatsen is momenteel de drinkwatervoorziening. Grootste gevaar is besmetting. Een humanitaire catastrofe door voedselgebrek, zoals in sommige Afrikaanse landen vandaag zich voltrekt, is voorlopig onwaarschijnlijk. Langs de andere kant is er de paradox dat het voor het regime van Saddam om deze oorlog te overleven interessanter zou kunnen zijn dat er zoveel mogelijk burgerslachtoffers vallen en op de televisie te zien zijn, want dat zal de publieke opinie misschien de oorlog doen stopzetten. Hij heeft er dus geen strategisch belang bij zijn bevolking te beschermen.

Ludo gaat dan naar de kern van wat hij de 'inzet' noemt van deze oorlog.

“De massavernietigingswapens vormen dan ook niet de inzet van deze oorlog. Het VS-beleid ligt al vast sinds 31 oktober 1998, met de goedkeuring van de ‘Iraqi Liberation Act’”.

Hiermee ben ik het grotendeels wel eens. Het klopt dat Clinton reeds het verwijderen van het Saddam-regime tot doelstelling van de Amerikaanse politiek had gemaakt. Maar dat is net zo goed het geval voor het regime van Kim Il Sung of van, zeg maar, Fidel Castro. De vraag is: met welke middelen? Daarin verschilt de regering Bush wel degelijk grondig van de vorige.

Wat wordt gesteld over de rol van de neo-conservatieven, het doel om de macht van de OPEC te breken (en meteen van de Saoedi-Arabische regering) kan ik eveneens onderschrijven, al heb ik grote twijfels bij de capaciteit om binnen een redelijk korte termijn de Irakese productie zo aanzienlijk te verhogen. M.i. zal het minstens vijf jaar duren. Het gevolg op middellange termijn zal echter zeker zijn dat de olieprijs zullen dalen, op een moment dat de piek in wereldreserves overal reeds achter de rug ligt. Goedkopere brandstof zou dus moeten gecompenseerd worden door hogere belastingen om te investeren in alternatieve energie. Maar dat is een andere discussie, zal men misschien opwerpen, alhoewel ze niet helemaal ten onrechte, door velen als dé ware reden van deze oorlog in Irak wordt geponoerd. Naar mijn mening is er ook een reden van herpositionering van de Amerikaanse troepen t.o.v. wat vandaag inderdaad de echte belangen zijn van het Westen in de regio. Een controle over Irak zou meteen de aanwezigheid in Saoedi-Arabië kunnen overbodig maken. De VS zijn druk bezig hun hoofdkwartier te verleggen naar Qatar. Hierover zijn zeer verregaande geostrategische bespiegelingen te maken.

Ik ga er hier echter niet verder op in, maar beperk mij tot het verder analyseren en antwoorden op de tekst van Ludo.

Dus komen we tot de vermeende ‘illegaliteit’ van deze oorlog. “De oorlog tegen Irak, hoe wreed het regime in Bagdad ook, is dus niet alleen moreel verwerpelijk en politiek gevaarlijk – omwille van de kans op groeiende instabiliteit – maar daarenboven ook juridisch illegaal. Zelfs premier Verhofstadt vindt dat. Bij het uitbreken van de oorlog verklaarde hij in de Kamer: ‘Dit zal onze oorlog niet zijn, want die mist rechtvaardiging en speelt zich af buiten het multilateraal kader en de VN-regels.’”

Hier komen we op erg glad ijs. Politieke rechtvaardiging of niet, is niet hetzelfde als strikt legale legitimering. De meest immorele dingen kunnen soms gebeuren in de rechtsgang. Criminelen ontsnappen soms aan hun straf wegens absurde procedurefouten. Verhofstadt doet in de Kamer een politieke uitspraak, maar geen juridische! Daarom is dat zinnetje ‘Zelfs premier Verhofstadt vindt dat’ volgens mij eerder een staaltje van subtiele manipulatie; ik zal het nog duidelijker stellen: in de grond vind ik dit flagrant onwaar en misleidend. De discussie over de ‘legaliteit’ van de aanval op Irak kan niet op zo’n simplistische manier worden opgelost. Die illegaliteit moet altijd worden vastgesteld door een bevoegde autoriteit. En dat is nu precies wat Agalev in de eerste plaats moet verwezenlijken om de coalitiepartners te dwingen de militaire transporten stop te zetten ‘uit respect voor de internationale wetten’, zoals men nu nog stelt dat men ze om die reden dient voort te zetten.

Het is niet genoeg om gelijk te hebben, je moet het ook krijgen. Daarvoor dienen procedures in de schoot van de Verenigde Naties. Als het ons land inderdaad ernst is met onze tegenstand tegen deze oorlog, dan is dat de weg die we moeten gaan, om ook effectief onze doelstellingen te bereiken. Uit de regeringsboot stappen op vijf meter van de oever is de zekerste manier om ervoor te zorgen dat dit niet gebeurt.

Dat laatste zou inderdaad een ‘politiek signaal’ zijn, als Agalev uit protest tegen deze oorlog uitstapte, maar het zou waarschijnlijk voornamelijk beschouwd worden als een manier om in extremis nog politieke munt te slaan uit deze ramp. En niet ten onrechte: men zou Agalev voor de voeten werpen dat het dit “al had moeten doen toen de transporten begonnen, maanden geleden, want je kon toch op je klompen aanvoelen dat die verscheepte wapens ook effectief gebruikt zouden worden.” De ganse logica die Ludo ontwikkelt wijst daar op. Ik ben het daar overigens gedeeltelijk mee eens, deze oorlog stond in de sterren geschreven vanaf de uitspraak van het Amerikaans gerechtshof over de geldigheid van de verkiezing van Bush.

Ook ik dacht dat er slechts een kleine kans bestond dat op de lange duur het regime van Saddam zou plooiën en zich volledig schikken naar de VN-resoluties. Had dat ooit in zijn bedoeling gelegen, dan had hij het al lang geleden gedaan. De cynische waarheid is echter dat het embargo hem en zijn clan vooral mogelijkheden heeft geboden om de bevolking verder te onderdrukken en ook nog eens grote rijkdommen te verdienen aan de smokkel van olie. Het was bijvoorbeeld opvallend dat het embargo veel meer slachtoffers maakte in het door

Saddam gecontroleerde gebied, terwijl de Koerden er in die periode waarachtig op vooruit zijn gegaan, iets wat maar weinigen weten of willen geweten hebben, o.a. omdat het niet goed paste in de kraam van wie ook de sancties wou opheffen zonder enige tegenprestatie van het Iraakse regime.

Met andere woorden: nooit zou Saddam de VN-resoluties effectief hebben uitgevoerd. Hij zou zijn wapens blijven verbergen tot de Verenigde Naties uiteindelijk, ofwel er de brui zouden aan geven en hun resoluties in de schuif leggen bij de vele andere nooit uitgevoerde (Palestina, Kasjmir, Tibet,...), of tot een meerderheid in de Veiligheidsraad zou beslissen dat het nu welletjes is geweest en dat er een ultimatum zou gesteld worden, waarna de resoluties zouden worden afgedwongen. Dit zou overigens een zuiver politieke keuze zijn. Zoals nagenoeg alle politieke keuzen op het internationaal platform, in hoge mate afhankelijk van de 'belangen' van de grote tenoren.

Maar keren we terug naar de discussie over de transporten en of iemand daar al dan niet zijn 'toestemming' moest over geven. Er wordt gewezen op een tegenspraak tussen wat Verhofstadt in de Kamer vertelde op 17 januari en twee maanden later op 20 maart, toen de oorlog effectief was begonnen. Ik denk dat de waarheid is dat de juiste interpretatie van de inhoud van het uitvoeringsakkoord van 1971, voer is voor specialisten internationaal recht, en zelfs daar zal blijken dat niet iedereen hetzelfde verstaat onder woorden als 'requirements' bijvoorbeeld. Het uit de context halen van paragrafen is iets waaraan zelfs de meest gereputeerde lieden zich soms bezondigen... Het kan dus niet ontkend worden dat er verschillende lezingen zijn van de precieze implicaties van deze teksten, en er in dit bestek grondig op ingaan zal de situatie niet oplossen. Ik heb er elders bladzijden analyses over geschreven, die wil ik de lezer besparen, want alles mondt uiteindelijk toch uit bij een beroep op een hiërarchie der (juridische) waarden. Daarom dat ik hierboven ook stel dat België de illegaliteit van de Amerikaans-Britse actie bij de Verenigde Naties moet aanklaan. Al de rest is dan inderdaad 'geblaat'.

Laat ik dus herhalen dat deze akkoorden hun rechtsgeldigheid slechts met stellige zekerheid verliezen wanneer de illegaliteit van de actie in Irak is vastgesteld en door een bevoegde (rechts)instantie van de Verenigde Naties veroordeeld, omdat zij de enige is die *met juridische geldigheid* het handvest sluitend kan interpreteren en haar interpretatie verdragsrechtsgeldig opleggen aan de leden. Dat lijkt momenteel de opstelling van onze regering. Ik denk dat ze een 'case' heeft, omdat blijkbaar bij de presentatie van de argumenten voor de aanval op Irak, de VS en het VK zich bediend hebben van 'valse' of 'gefabriceerde' bewijzen. (Als mijn informatie klopt dan hebben o.a. de Russen een motie in die zin ingediend). Dit kan de Amerikaans-Britse stelling onderuit halen. Volgens hun stelling was resolutie 1441¹ al voldoende en hebben ze enkel een tweede resolutie nagestreefd om een reeds vaststaande conclusie te herbevestigen, zodat er geen enkele twijfel zou kunnen bestaan. Zij stellen momenteel immers dat 'voldoende' is aangetoond dat Saddam de VN-resoluties blijft overtreden en suggereren in hun bevriende pers dat de Fransen en Russen weigeren op te treden, vooral omdat ze hun eigen belangen (contracten) laten primeren op de (cynische) 'waarheid'.

In deze media-oorlog is de eerlijkheid inderdaad ver te zoeken. Maar ook in de tirade van Ludo gaat de intellectuele oneerlijkheid mij toch wat te ver. Het historisch veto van België in de NAVO wordt hier zelfs niet vermeld, een fait divers! België, – voor de wereld de periferie van Brussel, hoofdstad van Europa en zetel van de Noord Atlantische Verdrags Organisatie, – dat er in zijn dooie eentje in slaagt om de NAVO volledig buiten dit conflict te houden! Frankrijk stond buitenspel, want maakt geen deel uit van het militaire Comité (sinds De Gaulle) en Duitsland hield zich gedeisd. De politieke implicatie daarvan kan moeilijk overschat worden. Geloof je nu echt dat dit ook zonder groenen in de regering zou gebeurd zijn? Ludo zwijgt hier echter zedig over en heeft het liever over een ander veto, dat we 'de iure' niet konden stellen (zie verder).

“Als de Irak-crisis ons een ding getoond heeft, dan is het wel dat het Gemeenschappelijk Europees Buitenlands en Veiligheidsbeleid onbestaande is. Als er geen beleid is, wat moeten we dan in godsnaam met een Europees leger?” stelt Ludo. Ook hierover zou je een lange boom kunnen opzetten. Misschien moeten we

¹ Resolutie 1441 zegt dat het Iraakse regime een laatste kans krijgt om zich te voegen naar de vroegere resoluties in verband met verboden wapens en dat anders de gevolgen zwaar zullen zijn, zonder expliciet een gewapende actie toe te staan.

dat ook maar eens doen in Oikos. Het klopt dat er momenteel geen echt ‘gemeenschappelijk’ buitenlands beleid in Europa kan gevoerd worden, onder andere omdat de consensusregel tot gevolg heeft dat men steeds enkel tot de grootste gemene deler kan komen van datgene waarover letterlijk iedereen het eens is. Om daaraan wat te doen, streven de groenen én onze regering ernaar om tot beslissingen te komen bij ‘gekwalificeerde meerderheid’, wat in gewone mensentaal wil zeggen dat een bepaalde ‘gewogen’ meerderheid beslist, in proportie tot het soortgelijk gewicht van elke lidstaat.

Als ons programma inderdaad op Europees niveau zou zijn uitgevoerd, dan zouden we deze discussie misschien zelfs niet hoeven te voeren. De absolute meerderheid van de Europese staten laat immers momenteel de Amerikaanse transporten en het gebruik van hun luchtruim toe. Verhofstadt zou zich niet hoeven te ‘verschuilen’ achter ‘legalistische’ argumenten, maar zou eenvoudig kunnen zeggen dat België deze discussie jammer genoeg op een democratisch forum gevoerd en verloren zou hebben. Omgekeerd zou het ook kunnen dat een sterk verenigd Europa een krachtig neen had kunnen zeggen en in een anders samengestelde Veiligheidsraad, ook zonder vetorecht weliswaar, want dat staat ook in ons programma, de Amerikaanse actie – zonder de Britten dan, die zich hadden moeten schikken naar de Europese meerderheid – had veroordeeld. Maar dit geheel terzijde. Misschien illustreert de eerste mogelijkheid dat we beter helemaal geen Europese eenheid nastreven? Dat denk ik niet! Het is soms een tweesnijdend zwaard, maar ik blijf geloven in de Europese meerwaarde.

Dat brengt me bij de discussie over het Europees leger. Een grotere Europese integratie zal op termijn inderdaad uitmonden in een de facto ‘Europees leger’, wat meteen de mogelijkheid voorgoed zal uit de wereld helpen, dat Frankrijk, Engeland en Duitsland nog militair met elkaar in de clinch zouden kunnen komen. Elk jaar worden kleine stappen gezet naar die integratie. Er is al geen Belgische vloot meer, we hebben alleen nog schepen. De Belgische luchtmacht raakt langzaam geïntegreerd in de structuur die Frankrijk en Engeland oorspronkelijk hebben opgezet en waartoe ook andere staten zijn toegetreden. We hebben dus nog vliegtuigen, maar geen echte onafhankelijke Belgische luchtmacht meer. Specialisatie gaat verder en we zien dat in de geplande legeraankopen. (De groenen hebben de ‘Joint Strike Fighter’ mee afgehouden, maar België investeert wel mee in de bouw van grote transporttoestellen.) Daarom ben ik ervan overtuigd dat we inderdaad op termijn onvermijdelijk zullen uitkomen bij wat neerkomt op een ‘Europees leger’, zoals we een Europees parlement, een Europese munt en binnenkort misschien een Europese grondwet zullen hebben. Het zal trouwens het enige betaalbare zijn, zeker als we het legerbudget niet willen laten stijgen. De groenen zullen uiteindelijk niet anders kunnen dan zich bij deze werkelijkheid neerleggen, zoals we ons bij het bestaan van de TGV hebben neergelegd en er bepaalde voordelen van zien. Ecolo heeft dat reeds begrepen. Agalev heeft het nog niet over de tong kunnen krijgen.

Ik begrijp dan ook niet waar Ludo écht heen wil met zijn redenering. Wil hij dat we de VS niet ‘achternahinken’? Dan zullen we ons toch onafhankelijker moeten kunnen opstellen. Dat betekent: inbegrepen op militair gebied. Om niet in de vijandelijke militaire machtsblokken te vervallen, blijft het van fundamenteel belang de alliantie met de andere kant van de Atlantische Oceaan te bewaren. Daarom is het voor Europa en voor de wereldvrede beter de NAVO te behouden en de militairen van de sterkste economieën ter wereld liever samen te laten werken dan tegenover mekaar te stellen als potentiële vijanden, zoals we zolang hebben mogen meemaken in de bipolaire wereld van de koude oorlog. Als we ooit tot dat ideaal willen komen van een mondiale conflictoplossing, kan dit volgens mij alleen, wanneer het geweldmonopolie eveneens bij de Verenigde Naties zou worden gelegd. Dan zou er op lange termijn maar één leger meer zijn. Dit zou kunnen leiden tot een ‘Pax Universalis’, – of tot een Orwelliaanse nachtmerrie, – of een mengeling van beiden, naargelang de situatie. (Het alternatief is een multipolaire wereld van mekaar militair in evenwichtig houdende blokken, met het gevaar op een allesvernietigende oorlog.)

Dit betekent helemaal niet dat ik het oneens ben met de stelling van Ludo dat de ‘ware’ veiligheid in de wereld er niet zal komen zolang afdoende duurzame oplossingen aan het “structureel geweld zoals armoede, honger, milieuvernietiging en schaarse grondstoffen (water!) ... er ook voor zorgen dat crisissituaties niet langer meer in geweld ontaarden”. Dat is allemaal zeer juist, maar het maakt jammer genoeg de NAVO momenteel niet overbodig. Op dat vlak ben ik wijzer geworden met de jaren.

In de laatste paragraaf van zijn pamflet haalt Ludo, niet voor het eerst, op de grofst mogelijke manier uit naar Agalev. Hij gaat er daarbij gemakshalve vanuit dat zijn visie ook die is van 'de' vredesbeweging, waarmee hij zelf een ideologische coup pleegt op alle andere groepen die zich tot de vredesbeweging rekenen. Over het Europees leger hebben we het reeds gehad. De discussie over Afghanistan wil ik graag voeren, maar dan op een ernstige manier. In dit bestek kan ik enkel het volgende kwijt: mijn steun aan desnoods militaire actie tegen het extreem islamitisch fascistisch talibanregime heb ik nooit onder stoelen of banken gestoken. Ik heb er de politiek en partijsecretarissen van Agalev voor het eerst tegen gewaarschuwd in tempore non suspecto, in 1994. De verantwoordelijkheid voor wat met Afghanistan is misgelopen wordt gedeeld door de Sovjetunie en de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, om van Pakistan nog niet te spreken². Het conflict had nog decennia kunnen aanslepen, maar de taliban waren aan het winnen tegen de troepen van de (op 9 september 2001 vermoorde) Massoed en dreigden in combinatie met Al Qaeda op termijn ook de zuidelijke provincies van het vroegere Russische koloniale imperium te destabiliseren en de 'atoomstaat' Pakistan volledig te overheersen. Dé redenen trouwens waarom president Putin aan zijn collega Bush praktisch onmiddellijk het gebruik van militaire bases in Tadzjikistan en Oezbekistan toestond³.

Een einde stellen aan de oorlog in Afghanistan, die voor mij en voor elke objectieve historicus begonnen is met de communistische staatsgreep van 1973 en de daaropvolgende Sovjetinvasie van 1979, (die de hele regio gedestabiliseerd heeft tot en met Sri Lanka), veronderstelde een herstellen van de Afghaanse etnische balansen. Zolang Pasjtoen sprekende soenni fanaticelingen de Oezbeekse en Tadzjiekse steden van het noorden en het sjiietische westelijke Herat bezetten, – voor rekening van Pakistaanse belangen trouwens –, was dit ten enenmale onmogelijk. De vrede is er nog niet helemaal hersteld, maar men is op de goede weg, al zal een bepaalde groep president Karzaï wel een marionet van het VS-imperialisme blijven noemen en zijn er die beweren dat zolang alle vrouwen de boerka niet hebben afgeworpen er 'geen wezenlijk verschil is met de talibanoverheersing'. Het probleem taliban heeft zich voorlopig teruggetrokken waar het vandaan komt: de nooit door enige staat echt gecontroleerde woeste 'tribale' gebieden van zuidelijk Pasjtoenistan, Baluchistan en de Noordwestelijke Pakistaanse grensgebieden met de Hindukush. Pakistan zal er op termijn moeten mee afrekenen.

Wat dan het zich beroepen op het solidariteitsmechanisme (artikel 5 van het NAVO-verdrag) betreft op 12 september 2001: toen een veto stellen was absurd geweest. De VS waren volgens alle beschikkingen van dat artikel wel degelijk 'aangevallen' op hun eigen grondgebied en in hun eigen vliegtuigen; men wist alleen nog niet meteen door wie. Sommigen gingen toen zover liever de krankzinnige verhaaltjes over afwezige joodse werknemers te geloven, dan te beseffen dat het hier wel degelijk om islamitische extremisten ging, de grote meerderheid Saoedi, net als Osama Bin Laden trouwens. Vandaag twijfelt, behalve de rabiate samenzweringstheoretici, omzeggens niemand meer aan de verantwoordelijkheid voor die aanval.

Over de wapenleveringen aan Nepal wil ik het in deze context, ook om deontologische redenen, niet hebben. Agalev heeft er een bekwaam minister voor ontslag zien nemen, iets wat in de wereldpers grote weerklank heeft gevonden. Ik stel anderzijds vast dat, sinds de eerste 500 Minimi's geleverd zijn, de 'maoïstische' rebellen een bestand hebben gesloten en er nu vredesbesprekingen aan de gang zijn zonder dat er ooit een schot mee gelost is. Dat vergoelijkt geenszins de wel erg ruime manier waarop de regering de wapenwet geïnterpreteerd heeft, maar ook aan die wet is gewerkt en verbeterd. Daarom alleen al had het geen zin hierom ook uit de regering te stappen, het zou voor de Nepalezen geen enkel verschil gemaakt hebben. Natuurlijk zal een bepaalde groep ook hier vinden dat het niet genoeg is en meer de nadruk leggen op wat in de nieuwe

² Wat weinigen blijkbaar weten is dat volgens een verdrag uit 1893 tussen de Afghaanse koning en de Britten de zuidelijke Afghaanse provincies Baluchistan, Pashtunistan en gebieden rond en boven Peshawar tot aan de Indusvallei (!) na honderd jaar dienden te worden teruggegeven aan Afghanistan. Bij de onafhankelijkheid van Pakistan in 1947 heeft Afghanistan jarenlang geweigerd het land te erkennen, omdat deze kwestie niet uitgeklaard was. Pakistan had er dan ook belang bij Afghanistan te destabiliseren en er nadien de controle over te verwerven, via de op Pakistaans grondgebied opgeleide en religieus met een extreem atavistische mengeling van wahabbisme en deodantisme geïndoctrineerde taliban! Die werden trouwens geleid door Pakistaanse officieren en geheime dienst bij hun opmars naar Kaboel.

³ Blijkbaar hebben de VS ook 'geheime verdragen' met andere landen dan de NAVO-partners.

Oikos, Politiek, milieu, cultuur, 25, 2/2003, Actueel

wapenwet *niet* bereikt is. Wil men 'echt' zijn handen volledig zuiver houden, dan moet men geen wapens meer produceren. Ook geen informatiesystemen, elektronica, GPS-systemen, alles wat maar enigszins bij een oorlog gebruikt zou kunnen worden. Niet hier, nergens meer.

Elke ernstige antropoloog zal u echter zeggen: de mens is een gewapende soort. Wat ons onderscheidt van de andere primaten is het vermogen om werktuigen te maken. De eerste mens maakte een vuistbijl. Wapens hebben ons mede gemaakt tot wat we nu zijn. Als we erin slagen een samenleving te creëren waar wapens niet meer nodig zijn, dan hebben we de definitie van het menszijn naar een hoger niveau getild. Ik geloof vast dat we daaraan moeten werken, maar ik geloof niet dat ik of mijn kinderen het in hun leven nog zullen meemaken. Maar ik respecteer iedereen die al een voorafname wil doen op die tijd en het gebruik van geweld afzweert. Ik ben steeds een aanhanger van Gandhi geweest, heb jaren in Gandhiaanse groeperingen in India geleefd en gewerkt. Maar ook Gandhi is om het leven gebracht door een (hindoe-)extremist en van zijn leer gaat meer en meer verloren in het India van vandaag, waar het racisme en de onverdraagzaamheid van hindoes ten opzichte van moslims dagelijks toenemen. Het is van primordiaal belang dat de groenen en andere progressieven hun boodschap van verdraagzaamheid kunnen blijven verkondigen in een wereld waar onverdraagzaamheid stilaan de norm wordt. Laten we beginnen met mekaar te respecteren en het voordeel van de twijfel te gunnen.